

بررسی نقش حجاب و محرمیت در معماری اسلامی و روز ایران

آریا رفعت جاه^{1*}

1- دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد واحد بابل، aria.rafatjah@yahoo.com

چکیده

واژه حجاب در قرآن به معنای پرده ای است که دو قلمرو را از هم جدا می کند، حریم ایجاد مرز است ولی جدایی نیست. یکی از مهم ترین ابعاد طراحی فضاهای مسکونی در ایران پیش بینی حجاب است. این امر تنها مربوط به دوران بعد از اسلام نیست بلکه می توان آنرا در دوره ساسانیان و هخامنشی نیز یافت. حجاب و محرمیت در معماری سنتی ایران نقش بسزای داشته که موجب شکل گیری گونه ای خاص در معماری این مرز و بوم و یکی از شاخص ها شده است. اما با توجه به پیشرفت و تمایل به فرهنگ های غیر بومی و با نفوذ مدرنیسم در عصر حاضر این امر باعث کمرنگ شدن حریم های خصوصی و سست شدن پایه های اعتقادی خانواده ها و افزایش اشرافیت و گاه برونگرایی افراطی در معماری امروز ایران شده است و معماری کنونی چنان مسحور شیوه های غربی و مدرنیته شده که این فرهنگ بومی را در ساخت و سازهای قدیمی باید جستجو کرد. در این مقاله سعی شده است به معقوله حجاب و حریم در معماری اسلامی و معماری روز ایران پرداخته و آن را مورد مطالعه و بررسی قرار داد.

واژه های کلیدی: حجاب، حریم، معماری مسکونی، معماری اسلامی، درونگرایی

1- مقدمه

معماری اصیل ایرانی با تاکید بر اصل حجاب و ایجاد محرمیت در عرصه های خصوصی و تفکیک آن با فضاهای عمومی، ارتباط و مدولار منطقی ایجاد می کند، که این امر مهم با نفوذ مدرنیسم در عصر حاضر کمرنگ تر شده است. امروزه همزمان با تحولات اجتماعی، فرهنگی و سیاسی نقش هویت ایرانی در زندگی ایرانیان کمرنگ شده و معماران نوپا تلاش می کنند با نگاهی به معماری غربی و جستجو در فضای مجازی هویت معماری خود را به روز کنند. با توجه به اینکه محرمیت دارای پیشینه تاریخی و حتی ریشه در قبل از ورود اسلام به معماری گذشته ایران دارد این امر خود تعریف و نشان دهنده ای سلسله مراتب در اکثر بناهایی است که نشان دهنده بینش عمیق معماران گذشته ایرانی است. حریم نوعی فرآیند پویایی باز و بسته بودن نسبت به دیگران است، به این معناست که تمامی انسان ها میل دارند با دیگران ارتباط برقرار کنند در حالی که برخی جنبه های شخصیتیشان را از دیگران پنهان کنند، این امر مهم باید در معماری لحاظ گردد. با توجه به کمرنگ شدن نقش حجاب در معماری ایرانی و نفوذ معماری غرب در عصر حاضر جایگاه این حریم از بین رفته است.

مقاله حاضر قصد دارد که با بررسی اصل حریم و حجاب در معماری مسکونی ایران پاسخگوی به سوالات زیر باشد

1- دلیل نفوذ معماری غربی در معماری اسلامی روز ایران چیست ؟